

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1937 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverks-
propositionen framlagda förslag om nedsättning av
räntan för lån från vissa statens utlåningsfonder.*
(4:e avd.)

I propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (sid. 1—11 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att godkänna, med tillämpning från och med den 1 juli 1937, de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i villkoren för åtnjutande av lån, som beviljats eller må komma att beviljas från statens utlåningsfonder.

I skrivelse till chefen för finansdepartementet den 22 oktober 1936 hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* under hänvisning till den sjunkande effektiva medelräntefoten å statsskulden hemställt till nämnde departementschef att taga under övervägande frågan om en sänkning från och med den 1 juli 1937 av utlåningsräntan å de statens utlåningsfonder, vilkas ränta för närvarande utgör 4.5 procent, från denna räntefot till 4 procent; fullmäktige hava härvid framhållit, att medelräntefoten å den fonderade statsskulden, vilken för budgetåret 1935/1936 utgjorde 4.15 procent med hänsyn till under innevarande budgetår inträdande konverteringsmöjlighet beträffande statsskuld, löpande med jämförelsevis hög ränta, förväntades komma att understiga 4 procent. *Kommerskollegium* har för sin del i skrivelse den 19 oktober 1936 yrkat på en dylik räntesänkning beträffande utlåning, som helt eller delvis handhaves av kollegium. Beträffande statslånen till de enskilda järnvägarna har *svenska järnvägsföreningen* i en till Kungl. Maj:t ställd, den 20 oktober 1936 dagtecknad skrift hemställt om räntesänkning. Dessutom hava kommerskollegium och svenska järnvägsföreningen föreslagit, att jämväl den ränta, som utgår å förfallet, icke i behörig tid inbetalt belopp, s. k. dröjsmålsränta, skall sänkas.

I sitt den 8 december 1936 dagtecknade utlåtande i ärendet har *statskontoret*, om ock under framhållande av att förslaget ur vissa allmänna synpunkter kunde väcka betänksamhet, förklarat sig intet hava att erinra emot att i nuvarande läge en räntesänkning genomföres, samt i anslutning härtill framlagt förslag beträffande räntenedsättningens storlek och närmare omfattning. Däremot har statskontoret ansett tillräckliga skäl icke föreligga för en sänkning av dröjsmålsräntan.

Departementschefen har, vad först angår den till förfallodagen gällande räntan, funnit övervägande skäl tala för en räntesänkning i den omfattning, som angivits i statskontorets förslag. Vid bifall härtill skulle från och med den 1 juli 1937 räntan sänkas för lån från följande utlåningsfonder, nämligen: statens bostadslånefond, lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby, lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen, allmänna järnväglånefonden, bibanelånefonden, lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar, vattenkraftslånefonden, luftfartslånefonden, statens fjäderfållånefond, statens kalkbrukslånefond, statens fruktodlingslånefond, statens mejerilånefond, spannmålslagerhusfonden, statens slakterilånefond, kraftledningslånefonden, kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond, virkesmättningslånefonden, lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, hemslöjdslånefonden, industrilånefonden, statens hantverkslånefond, rederilånefonden och statens sekundärlånefond för rederinäringen.

Beträffande räntesänkningens storlek har departementschefen tillstyrkt, att räntan för lån från ifrågavarande lånefonder sänkes, där den nu utgår med $4\frac{1}{2}$ procent, från denna räntefot till 4 procent. Beträffande lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby skulle jämväl räntan å lån till icke-stats-tjänsteman sänkas, nämligen från 5 procent till $4\frac{1}{2}$ procent. Räntan å lån för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen skulle sänkas under lånets amorteringstid från $4\frac{1}{4}$ procent till 4 procent samt för den amorteringsfria tiden med likaledes $\frac{1}{4}$ procent till $4\frac{3}{4}$ procent. Enahanda räntesänkning skulle vidtagas å de från fonden för förslag till statsverket för främjande av samma byggnadsverksamhet utlämnade lånen, vilka enligt vad departementschefen i annat sammanhang omförmålt torde komma att före utgången av innevarande budgetår överföras till nämnda utlåningsfond.

Framställningarna om sänkning av dröjsmålsräntan har departementschefen funnit sig böra tillmötesgå på det sätt, att han föreslagit, att dröjsmålsräntan skall för samtliga utlåningsfonder, där den nu överstiger 5 procent, nedsättas till denna räntesats.

Beträffande övriga med den föreslagna räntesänkningen sammanhängande spörsmål har departementschefen anfört:

De sålunda förordade räntesänkningarna torde böra gälla såväl lån, vilka beviljats före den 1 juli 1937, som nya lån. Därest, såsom beträffande vissa utlåningsfonder gäller, ränta och kapitalinbetalningar å lånen fullgöras genom erläggande av fastställda, lika annuiteter, torde vid genomförande av en räntesänkning böra vidtagas de jämkningar i gällande annuiteter, som kunna betingas av räntenedsättningen. Nu, liksom när tidigare en sänkning genomfördes från 5 till $4\frac{1}{2}$ procent, torde räntesänkningen böra förbindas med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till utvecklingen av den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden prövar påkallad. En dylik räntehöjning torde dock, såvitt angår äldre lån, ej böra gå utöver de bestämmelser, som gällde, då lånet beviljades. Därvid förutsättes även att i nyss nämnda fall annuiteten höjes i motsvarande mån. I fall då lån från utlåningsfond, varom här är fråga, lämnas i första hand till låneförmedlare för att sätta denne i tillfälle att till enskilda utlämna lån, bör självfallet nu ifrågavarande räntesänkning,

med därmed förenade förbehåll, tillgodokomma låneförmedlaren endast under villkor, att denne medgiver innehavare av lån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av räntan under sagda förbehåll.

Enligt verkställda beräkningar skulle den nu föreslagna räntenedsättningen med nuvarande utlåning medföra en minskning i avkastningen å ifrågavarande utlåningsfonder av omkring 280,000 kronor för helt budgetår. Av skäl, som statskontoret antytt, kommer denna inkomstminskning ej att framträda med hela sitt belopp under nästa budgetår; statskontoret har beräknat den å riksstaten för nämnda budgetår uppkommande minskningen i utlåningsfondernas överskott till 126,000 kronor. Beträffande de belopp, till vilka de särskilda utlåningsfondernas avkastning bör upptagas i riksstatsförslaget, har jag yttrat mig i samband med beräkningen av inkomsttitlarna.

Beträffande egnahemslånefonden framlägger chefen för jordbruksdepartementet i annat sammanhang förslag till vissa ändringar i lånevillkoren.

Härefter får jag erinra, hurusom den del av kapitalökningen för statens utlåningsfonder, vilken ansetts böra täckas med lånemedel, pläгат uträknas med ledning av för vederbörande fond gällande räntefot och övriga utlåningsvillkor. Till grund för bedömandet av frågan, huruvida full förräntning föreläggat, har därvid till och med budgetåret 1932/1933 i regel antagits en räntefot av 5 procent och sedermera 4½ procent. Det nu tillstyrkta förslaget torde med avseende på grunderna för kapitalbudgetens uppgörande böra föranleda, att den räntabla delen av utlåningsfondernas kapitalökning icke behöver beräknas med utgångspunkt från strängare krav på förräntning av lånemedlen än efter 4 procent.

Med avseende å den tillstyrkta räntesänkningens inverkan på annuiteterna å lånen från den allmänna järnvägslånefonden får utskottet hänvisa till bifogade från riksgäldskontoret mottagna promemoria. (*Bilaga.*)

Utskottet.

Under återopande av den i statsverkspropositionen lämnade utredningen tillstyrker utskottet, att den föreslagna räntesänkningen — avseende i allmänhet en nedsättning av räntesatsen från nuvarande 4½ till 4 procent även som viss sänkning av dröjsmålsräntan — må komma till stånd.

Därest, såsom beträffande vissa utlåningsfonder är fallet, ränta och kapitalinbetalningar å lånen fullgöras genom erläggande av fastställda, lika annuiteter, torde de av räntenedsättningen påkallade jämkningarna i gällande annuiteter böra vidtagas på sådant sätt, att den för lånen bestämda återbetalningstiden kommer att bibehållas oförändrad.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna, med tillämpning från och med den 1 juli 1937, de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i villkoren för åtnjutande av lån, som beviljats eller må komma att beviljas från statens utlåningsfonder.

Stockholms den 9 april 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Johansson i Fredrikslund, Nilsson i Malmö, Svensson i Kompersmåla, Hansén, Borell, Bergström, Nilsson i Landeryd, Pauli, Nilsson i Fredriksfält, Larsson i Varberg och Bäcklund; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Råstock, Törnkvist, Persson i Falla, Andersson i Höör, Jonsson i Eskilstuna, Svensson, Andersson i Prästbol, Norling, Andersson i Södergård, Isacsson, Danielsson och Olsson i Staxäng.

Bilaga.

P. M.

I årets statsverksproposition U. F. K. sid. 1—11 har föreslagits sänkning av räntan från $4\frac{1}{2}$ procent till 4 procent från och med 1 juli 1937 å lån från vissa av statens utlåningsfonder, däribland *allmänna järnväglånefonden*.

Svenska järnvägsföreningen har i en skrivelse, vilken är omnämnd i propositionen, hemställt att annuiteterna å statens lån till de enskilda järnvägarna i samband med den begärda räntesänkningen skulle nedsättas från 5 procent till $4\frac{1}{2}$ procent.

En nedsättning av annuiteten med $\frac{1}{2}$ procent skulle emellertid förlänga tiden för lånens återbetalning. Då en sådan ändring ej torde vara avsedd utan endast en räntesänkning, föreslås att vid sänkning av räntan från $4\frac{1}{2}$ procent till 4 procent annuiteten nedsättes från 5 procent till 4.6 procent, vilket sistnämnda tal närmast motsvarar ett bibehållande av lånens nuvarande återbetalningstid.

Beträffande lån, där annuiteten för närvarande utgår med högre belopp än 5 procent (Östra Blekinge järnvägsaktiebolags lån nr 2 och Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags tre lån), föreslås, att annuiteterna även för dessa sänkas med 0.4 procent, innebärande att för Östra Blekinge järnvägsaktiebolags lån nr 2 återbetalningstiden förlänges med ett år och för Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags lån bibehålles oförändrad återbetalningstid.

För Östra Centralbanans lån torde några särskilda bestämmelser ej vara behövliga, då denna järnvägs skuldförhållande till staten är under reglering och proposition är avlåten till årets riksdag om banans övertagande av staten.

Då år 1935 räntan å lån från allmänna järnväglånefonden sänktes från 5 procent till $4\frac{1}{2}$ procent, nedsattes annuiteten från 5.4 procent till 5 procent.

Stockholm den 9 mars 1937.

K. F. Jernström.

O. Sandin.

Uppgift över de ändringar, som skulle behöva vidtagas å annuiteter å lån från Allmänna järnvägslånefonden om räntan sänktes till 4 % och annuiteterna, där undantagsbestämmelser ej gälla, till 4.6 %.

	Primitivt lånebelopp eller belopp varå annuitet f. n. skall erläggas Kronor	Annuitet å 5 % Kronor	Annuitet å 4.6 % Kronor	Inbetal- ningsdag	Övergångsannuitet i procent	Annuitet för övergångsåret
A.-B. Blekinge kustbanor	1,102,250 —	55,112 50	50,703 50	³¹ / ₁₂	4.8 %	52,908 —
Borås—Alvesta Jv.-A.-B. Lån 1 utbet. 1884—87	500,000 —	25,000 —	23,000 —	¹ / ₇	—	— —
Borås—Alvesta Jv.-A.-B. Lån 2 utbet. 1901—03	4,795,000 —	239,750 —	220,570 —	¹ / ₁₀	4.9 %	234,955 —
Borås—Jönköpings Jv.-A.-B. Lån 1 av år 1917	1,165,000 —	58,250 —	53,590 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	55,920 —
Borås—Jönköpings Jv.-A.-B. Lån 2 av år 1918	150,000 —	7,500 —	6,900 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	7,200 —
Eksjö—Österbymo Jv.-A.-B. Lån 1 av år 1930...	100,000 —	5,000 —	4,600 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	4,800 —
Falkenbergs Jv.-A.-B.	505,000 —	25,250 —	23,230 —	¹⁵ / ₅	4.65 %	23,482 50
Kil—Fryksdals Jv.-A.-B.	2,500,000 —	125,000 —	115,000 —	¹ / ₉	{ ⁵ / ₆ år å 5 % ¹ / ₆ » » 4.6 %}	123,333 33
Lidköping—Skara—Stenstorps Jv.-A.-B.	142,000 —	7,100 —	6,532 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	6,816 —
Lysekils Jv.-A.-B.	1,200,000 —	60,000 —	55,200 —	¹ / ₁₁	{ ² / ₃ år å 5 % ¹ / ₃ » » 4.6 %}	58,400 —
Mellersta Östergötlands Jv.-A.-B. Lån 1	70,000 —	3,500 —	3,220 —	¹ / ₁₀	4.9 %	3,430 —
Mjölby—Hästholtens Nya Jv.-A.-B. konto 2	100,000 —	5,000 —	4,600 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	4,800 —
Norra Östergötlands Jv.-A.-B.	205,066 44	10,253 32	9,433 06	³¹ / ₁₂	4.8 %	9,843 19
Norrköping—Söderköping—Vikbolandets Jv.-A.-B.	500,000 —	25,000 —	23,000 —	³⁰ / ₆	—	— —
Sala—Gysinge—Gävle Nya Jv.-A.-B. Lån 1	1,545,500 —	77,275 —	71,093 —	¹ / ₁₀	4.9 %	75,729 50
Skara—Timmersdala Nya Jv.-A.-B.	125,000 —	6,250 —	5,750 —	¹ / ₇	—	— —
Stockholm—Rimbo Jv.-A.-B.	211,000 —	10,550 —	9,706 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	10,128 —
Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Jv.-A.-B. för anläggning från Enköpings hamn till En- åker	1,028,700 —	51,435 —	47,320 20	¹ / ₁₀	4.9 %	50,406 30
Sävsjöström—Nässjö Jv.-A.-B.	2,581,500 —	129,075 —	118,749 —	¹ / ₇	—	— —
Tidaholms Jv.-A.-B.	510,000 —	25,500 —	23,460 —	¹ / ₉	{ ⁵ / ₆ år å 5 % ¹ / ₆ » » 4.6 %}	25,160 —
Trollhättan—Nossebro Nya Jv.-A.-B.	225,000 —	11,250 —	10,350 —	¹ / ₇	—	— —
Uppsala—Enköping Jv.-A.-B.	1,040,000 —	52,000 —	47,840 —	¹ / ₈	{ ¹ / ₁₂ år å 5 % ¹¹ / ₁₂ » » 4.6 %}	48,186 66
Varberg—Borås—Herlljunga Jv.-A.-B.	2,600,000 —	130,000 —	119,600 —	³¹ / ₁₂	4.8 %	124,800 —
A.-B. Vetlanda Järnvägar	300,000 —	15,000 —	13,800 —	¹ / ₁	4.8 %	14,400 —

	Primitivt lånebelopp eller belopp varå annuitet f. n. skall erläggas Kronor	Annuitet å 5 % Kronor	Annuitet å 4.6 % Kronor	Inbetal- ningsdag	Övergångsannuitet i procent	Annuitet för övergångsåret
Västergötland—Göteborgs Jv.-A.-B. Lån 1 av år 1904	324,000 —	16,200 —	14,904 —	31/10	{ ² / ₃ år å 5 % 1/3 » » 4.6 %}	15,768 —
Västergötland—Göteborgs Jv.-A.-B. Lån 2 av år 1909	305,000 —	15,250 —	14,030 —	1/7	—	—
Ölands Jv.-A.-B. konto 2	400,000 —	20,000 —	18,400 —	31/12	4.8 %	19,200 —
Östra Blekinge Jv.-A.-B. av år 1897	537,500 —	26,875 —	24,725 —	1/7	—	—
» » » Lån 2 av år 1910	108,000 —	(5.5 %) 5,940 —	(5.1 %) 5,508 —	1/7	—	—
» » » » 3 » » 1916	248,500 —	12,425 —	11,431 —	1/11	{ ² / ₃ år å 5 % 1/3 » » 4.6 %}	12,093 67
Östra Smålands Jv.-A.-B.	200,000 —	10,000 —	9,200 —	31/12	4.8 %	9,600 —
Lån för vilka särskilda villkor gälla.						
Eksjö—Österbymo. Lån 2 av år 1930	150,000 —	7,500 —	6,900 —	Fullmäktige äga från 1/1 1935 påfordra er- läggande av annuitet men beslöto den 12/11 1936 att ej utkräva sådan.		
Klintehamn—Roma. Lån 1 av år 1929	150,000 —	7,500 —	6,900 —	Annuitet inbetalas första gången 30 juni 1940.		
» » 2 » » »	65,000 —	3,250 —	2,990 —	Fullmäktige äga från 1/7 1939 påfordra annuitetslikvid.		
Sala—Gysinge—Gävle Nya Jv.-A.-B. Lån 2	Särskilda bestämmelser					
Slite—Roma Jv.-A.-B.	50,000 —	2,500 —	2,300 —	Annuitet skall första gången efter full- mäktiges prövning inbetalas 30 juni 1938.		
Uddevalla—Lelångens Jv.-A.-B. I	200,000 —	(5.1 %) 10,200 —	(4.7 %) 9,400 —	Annuitetsinbetalningen börjar ³⁰ / ₆ 1938.		
» — » II	200,000 —	(5.1 %) 10,200 —	(4.7 %) 9,400 —	» » ³⁰ / ₆ 1940.		
» — » III	200,000 —	(5.4 %) 10,800 —	(5 %) 10,000 —	» » ³⁰ / ₆ 1948.		
Under reglering.						
Östra Centralbanan. Lån 1 av år 1899	—	—	—	—	—	—
» » 2 » » 1916	—	—	—	—	—	—
» » 3 » » 1905	—	—	—	—	—	—
» » 4 » » 1922	—	—	—	—	—	—

Stockholm i februari 1937.

O. Sandin.